

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia Ryszard Marchwicki

Protokolant: st. sekr. sąd. Kinga Kwiatkowska

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2024 r w Poznaniu

na rozprawie

I. sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko M. K.

o zapłatę

oraz

II. sprawy z powództwa wzajemnego M. K.

przeciwko M. (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (powoda wzajemnego)

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 30 maja 2022 r sygn. akt IX GC 457/19

I. apelację oddala,

II. zasądza od pozwanego (powoda wzajemnego) na rzecz powoda (pozwanego wzajemnego) 4.050 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności powyższej kwoty poczynając od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty tytułem kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Ryszard Marchwicki

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym 18 kwietnia 2019 r. powódka - (...) sp. z o.o. wniosła o zasądzenie od pozwanego M. K. na swą rzecz kwoty 165.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 20 listopada 2018 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew (k. 33-66) M. K. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na swą rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwem wzajemnym złożonym 19 lipca 2019 r. (k. 109-200) M. K. wniósł o zasądzenie od (...) sp. z o.o. na swą rzecz kwoty 365.360 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot:

- 33.500 zł od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu wzajemnego do dnia zapłaty;

- 328.660 zł od dnia 23 marca 2019 r. do dnia zapłaty,

a także o zasądzenie od pozwanej wzajemnie na swą rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew wzajemny (k. 214-239) (...) sp. z o.o. rozszerzyła powództwo główne i wniosła o zasądzenie od M. K. łącznie kwoty 319.000 zł, w tym:

- 165.000 zł tytułem kary umownej wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie należnymi od 20 listopada 2018 r. do dnia zapłaty;

- 154.000 zł tytułem nadpłaconego wynagrodzenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie płatnymi od 14 listopada 2018 r. do dnia zapłaty;

a także o oddalenie powództwa wzajemnego jako oczywiście bezzasadnego.

W odpowiedzi na rozszerzenie powództwa głównego (k. 241-251) pozwany (powód wzajemny) M. K. wniósł o oddalenie powództwa głównego w całości, zaprzeczył wszelkim twierdzeniom powódki (pозwanej wzajemnie), z wyjątkiem wyraźnie przyznanych, podtrzymał stanowisko przedstawione w odpowiedzi na pozew, pozwie wzajemnym i pismach procesowych złożonych w sprawie.

Wyrokiem z dnia 30 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu

1. w zakresie sprawy z powództwa głównego zasądza od pozwanego M. K. na rzecz powoda (...) Sp. z o.o. kwotę 43.540 zł (czterdzieści trzy tysiące pięćset czterdzieści złotych zero groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty;

2. w pozostałym zakresie powództwo główne oddala;

3. w zakresie sprawy z powództwa głównego kosztami procesu obciąża powoda (...) Sp. z o.o. w 86% , a pozwanego M. K. w 14% i w związku z tym zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.202,25 zł;

4. w zakresie sprawy z powództwa wzajemnego zasądza od pozwanego wzajemnie (...) Sp. z o.o. na rzecz powoda wzajemnego M. K. kwotę 110.866,42 zł (sto dziesięć tysięcy osiemset sześćdziesiąt sześć złotych czterdzieści dwa grosze) wraz z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 77.966,30 zł od 23 marca 2019 r. do dnia zapłaty

- od kwoty 32.900,12 zł od 25 lipca 2019 r. do dnia zapłaty;

5. w pozostałym zakresie powództwo wzajemne oddala;

6. w sprawie z powództwa wzajemnego kosztami procesu obciąża powoda wzajemnego M. K. w 70%, a pozwanego wzajemnie (...) Sp. z o.o. w 30 % i w związku z tym zasądza od powoda wzajemnego na rzecz pozwanego wzajemnie kwotę 312,88 zł;

7. nakazuje ściągnąć od (...) Sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 727,15 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski Sądu I Instancji.

Przedmiotem przeważającej działalności gospodarczej spółki (...) sp. z o.o. jest sprzedaż hurtowa odpadów i złomu. M. K. zajmuje się natomiast między innymi rozbiórką i burzeniem obiektów budowlanych (...).

I. (...) S.A. zlecił firmie (...) (Z. J. P. (...)) rozbiórkowe zabudowy przemysłowej ośmiu obiektów oznaczonych literami (...) położonych na terenie przy ul. (...) w P..

W związku z powyższym zleceniem Z. J. 27 sierpnia 2018 r. zawarł z (...) sp. z o.o. umowę nr (...), której przedmiotem była rozbiórka budynków położonych przy ul. (...) w P.. Zgonie z § 6 ust. 1 tej umowy dla potrzeb rozbiórki na okres trzech miesięcy Z. J. oddał do dyspozycji powodowej spółki koparkę gąsienicową H. (...) wraz z operatorem i osprzętem wyburzeniowym (nożyce, młot) oraz kruszarkę szczękową bez obsługi operatorskiej. Powódka miała zapewnić w ramach wynagrodzenia ryczałtowego paliwo do powyższych sprzętów i wykonywać naprawy bieżące niezbędne do utrzymania sprawności technicznej oraz zapewnić obsługę operatorską na kruszarkę.

(...) sp. z o.o. (jako zamawiający) i pozwany (jako wykonawca) zawarli 27 sierpnia 2018 r. umowę nr (...) dotyczącą robót rozbiórkowych.

W § 1 ww. umowy strony wskazały, że zamawiający zleca, a wykonawca przyjmuje do wykonania prace rozbiórkowe budynków, obiektów budowlanych na działkach nr (...) obręb (...) oraz na działkach nr (...) obręb (...), przy ul. (...) w P., na następujących warunkach:

- wyburzenie budynków łącznie z fundamentami,
- pocięcie złomu stalowego na elementy ustalone przez zamawiającego,
- rozkruszenie betonu z rozbiórki przez wykonawcę i pozostawienie go zamawiającemu w miejscu przez niego wskazanym,
- wstępne wyrównanie całego terenu, przy pozostawieniu drogi komunikacyjnej łączącej z ul. (...),
- uzupełnienie ogrodzenia terenu – w miejscu planowanej rozbiórki, od budynku B., terenu zielonego, łącznie ok. 470 m.

W § 1 pkt 1b umowy zastrzeżono wyłączenie z prac rozbiórkowych:

- budynku stacji transformatorowej;
- drogi, placu prowadzącego do stacji;
- hali (...) wraz z wyposażeniem (inst. wentylacyjna i oświetleniowa oraz suwnice Q = 12,5 Mg – 2 szt.), która będzie rozbierana i zabrana przez innego wykonawcę,
- pieca B. T. o 46 Kw mocy zabudowanego w budynku laboratorium;
- przecinarki do cięcia termicznego (...).

Za wykonanie wszystkich robót strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 600.000 zł netto (§ 2 ust. 1 umowy). W ust. 2 § 2 umowy zastrzeżono, że wynagrodzenie płacone będzie w okresach miesięcznych na podstawie miesięcznego zaawansowania prac objętych umową, które to zaawansowanie będzie ustalane na koniec każdego miesiąca wspólnie przez przedstawicieli obu stron umowy poprzez wspólne podpisanie protokołu przerobowego.

Stosownie do § 4 ust. 1 umowy wykonawca zobowiązał się do wykonania przedmiotu umowy w terminie do 20 grudnia 2018 r. Strony zastrzegły, że w przypadku zagrożenia niedotrzymania terminów umownych przez wykonawcę z przyczyn leżących po jego stronie zamawiający będzie miał prawo żądać, a wykonawca będzie miał obowiązek wykonania wszelkich niezbędnych czynności dla wywiązania się ze swoich zobowiązań (§ 4 ust. 2 umowy).

W § 5 ust. 2 umowy zastrzeżono, że do kontroli przebiegu prac, dokonywania uzgodnień i wydawania poleceń związanych z jakością i ilością robót, które są niezbędne do prawidłowego i zgodnego z umową wykonania przedmiotu umowy ze strony zamawiającego będzie uprawniony A. O..

W § 6 umowy strony określiły kary umowne. W razie opóźnienia w wykonaniu przedmiotu umowy lub opóźnienia w usunięciu wad zamawiającemu - zgodnie z § 6 ust. 1 umowy – miała przysługiwać kara umowna w wysokości 0,2 % wartości netto za każdy dzień opóźnienia, jednak w wysokości nie większej niż 30% wartości wynagrodzenia wykonawcy. W ust. 3 § 6 umowy strony zastrzegły, że wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną w wysokości 20% wartości netto umówionego wynagrodzenia za odstąpienie od umowy przez zamawiającego wskutek okoliczności, za które odpowiada wykonawca.

Stosownie do § 9 umowy w przypadku wystąpienia dodatkowych robót nieobjętych umową miały być one zlecane odrębnym zamówieniem i osobno rozliczane. Wykonawca oświadczył, że na dzień podpisania umowy, po zapoznaniu się z zakresem robót objętych umową, nie dostrzega potrzeby prowadzenia robót dodatkowych dla osiągnięcia rezultatu założonego w umowie.

W związku z wykonywanymi pracami na rzecz powódki pozwany sporządził cztery protokoły częściowego odbioru prac rozbiórkowych, które nie zostały podpisane przez nikogo ze strony powodowej spółki. Z tytułu wykonanych prac pozwany wystawił również 4 faktury, które zostały częściowo uregulowane przez powódkę.

Za wykonane prace (...) sp. z o.o. zapłaciła pozwanemu łącznie 265.000 zł.

W trakcie prac na przedmiotowej budowie powódka współpracowała również z innymi podmiotami, w tym w zakresie wynajmu sprzętu budowlanego.

M. K. na przedmiotowej budowie wykonał na rzecz powódki roboty dodatkowe polegające na:

- wywozie złomu samochodem S.,
- dokonaniu rozbiórki izolacji z kabli i rozbiórki cewek transformatora w celu pozyskania metali kolorowych,
- załadunku złomu przy użyciu koparki F.,
- demontażu eternitu (na dachu budynku (...)),
- demontażu torowiska o długości 1 km,
- demontażu wypalarki,
- demontażu kotłowni i bramy,
- demontażu centralnego ogrzewania.

Łączna wartość prac dodatkowych wykonanych przez pozwanego na rzecz powódki wyniosła 110.866,42 zł.

W dniu 14 listopada 2018 r. między przedstawicielami powódki i pozwanego doszło do konfliktu na tle załadunku złomu z budowy.

Tego samego dnia pozwany wysłał wiadomość tekstową do Prezesa zarządu powódki o następującej treści „w związku z zaistniałą dzisiejszą sytuacją na rozbiórce w P. na ul (...) informuje iż z dniem 19 listopada 2018r. zrywam umowę o prace rozbiórkowe i jutro między 11 a 12 przyjadę ustalić warunki rozliczenia wykonanych prac” (pisownia oryginalna).

Powódka nie kwestionowała skuteczności oświadczenia złożonego przez pozwanego.

W dniu 16 listopada 2018 r. M. K. sporządził zestawienie kosztów powstałych w związku wykonanymi pracami na rzecz powódki.

Do 19 listopada 2018 r. pozwany wykonał na rzecz powódki 36,91 % robót objętych umową nr (...) z 27 sierpnia 2018 r.

Pismem z 21 listopada 2018 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty w terminie 7 dni od otrzymania wezwania 180.000 zł z tytułu kary umownej wynikającej z § 6 ust. 1 umowy nr (...).

Pozwany nie uiścił wskazanej należności.

W dniu 22 listopada 2018 r. powódka (jako zamawiający) i pozwany (jako wykonawca) zawarli umowę nr (...).

W § 1 umowy wskazano jej przedmiot, tj. obsługę w zakresie:

1. koparki przeładunkowej (...) z operatorem;
2. przepalacza gazowego ze sprzętem;
3. operatora kruszarki;
4. operatora M..

Zastrzeżono, że wykonanie ww. prac odbędzie się na terenie ul. (...) w P.. Termin wykonania robót ustalono na okres od 22 listopada 2018 r. do 20 grudnia 2018 r. (§ 2 umowy).

W dniu 17 grudnia 2018 r. strony zawarły aneks do umowy nr (...), zmieniając jej przedmiot poprzez dodanie punktu 5 w ust. 1 § 1 umowy, dot. ładowarki Ł35 z operatorem oraz ustalając, że wykonanie przedmiotu umowy nastąpi do 18 stycznia 2019 r. (§ 1 pkt 2 aneksu).

Następnie w dniu 14 stycznia 2019 r. strony zawarły kolejny aneks do umowy (...) przedłużając termin wykonania umowy do 31 stycznia 2019 r. (§ 1 aneksu).

W dniu 4 marca 2019 r. M. K. sporządził wykaz zrealizowanych prac dot. umowy nr (...) z 27 sierpnia 2018 r., a także wykaz prac dodatkowych zleczanych ustnie, na bieżąco.

Pismem z 8 marca 2019 r. pozwany wezwał powódkę do zapłaty 155.000 zł tytułem wykonanych, nierozliczonych prac rozbiórkowych realizowanych zgodnie z zakresem robót wynikającym z umowy nr (...) zawartej 27 sierpnia 2018 r. oraz kwoty 173.660 zł tytułem wykonanych i nierozliczonych prac rozbiórkowych mających charakter robót dodatkowych, a więc wykraczających poza zakres robót wynikający z umowy nr (...) zawartej 27 sierpnia 2018 r. Wraz z wezwaniem pozwany przedłożył pisma datowane na 4 marca 2019 r., tj. wykaz zrealizowanych prac dotyczących umowy nr (...) z 27 sierpnia 2018 r. oraz wykaz prac dodatkowych zleczanych ustnie, których wartość wycenił na 173.660 zł. Pozwany ustalił następnie ostateczną wartość robót dodatkowych na kwotę 207.160 zł. Powódka nie uiściła ww. należności.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że zarówno powództwo główne jak i powództwo wzajemne zasługiwały jedynie na częściowe uwzględnienie.

W zakresie powództwa głównego Sąd wskazał, że co do roszczenia w zakresie kary umownej za nieterminowe wykonanie zobowiązania powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Natomiast co do żądania zapłaty z tytułu nadpłaconego wynagrodzenia, to po pierwsze Sąd doszedł do wniosku, że strony rozwiązały umowę z 27 sierpnia 2018 r. per facta concludentia. Taki zaś sposób zakończenia obowiązywania umowy o roboty budowlane jest akceptowany w judykaturze (np. zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 października 2017 r., sygn. akt II CSK 237/17, L., także wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2019 r., sygn. akt III CSK 279/17, L.). Sąd podkreślił, że powódka nie kwestionowała skutków oświadczenia złożonego przez pozwanego (co sama przyznała-

k. 74). Przy tym kolejna umowa stron, tj. umowa z 22 listopada 2018 r. nie może być w żaden sposób, w ocenie sądu, uznana za kontynuację umowy z sierpnia 2018 r. Obie umowy znacząco się od siebie różnią. Kontrakt z 27 sierpnia 2018 r. dotyczył rozbiórki budynków położonych przy ul. (...) w P.. Natomiast przedmiotem umowy z 22 listopada 2018 r. miała być wyłącznie obsługa sprzętu wskazanego w umowie.

Dalej sąd wskazał, że strony w umowie ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe co oznacza, że w przypadku odstąpienia lub zakończenia umowy w inny sposób, przed całkowitym wykonaniem umowy, wynagrodzenie powinno być określone w proporcji obejmującej stosunek wartości robót wykonanych zgodnie z umową do wartości całości wynagrodzenia ryczałtowego (za wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 11 września 2015 r., sygn. akt I ACa 696/14, L.).

Pozwany bezspornie otrzymał już od powódki 265.000 zł. Dalej sąd wskazał, że umową powódki i M. K. było objęte jedynie wstępne rozkruszenie betonu.

Analiza treści § 1 umowy powódki i pozwanego z 27 sierpnia 2018 r. jednoznacznie wskazuje, że jej zakresem nie były również objęte prace pozwanego faktycznie wykonane na rzecz powódki, a polegające na wywozie złomu samochodem S., dokonaniu rozbiórki izolacji z kabli i rozbiórki cewek transformatora w celu pozyskania metali kolorowych, jak również załadunku złomu przy użyciu koparki F.. Nadto strony w umowie (§ 1 ust. 1 lit. b) wprost z jej przedmiotu wyłączyły demontaż wypalarki, demontaż kotłowni i bramy, demontaż centralnego ogrzewania. Niewątpliwie przedmiotem umowy stron nie były objęte także prace pozwanego dotyczące demontażu eternitu (dachu budynku E) oraz demontażu torowiska o długości 1 km, bowiem strony w ogóle ich nie przewidywały, a konieczność ich wykonania ujawniła się dopiero w trakcie realizacji prac przez pozwanego (torowisko nie było uwidocznione na żadnej mapie, a eternit był przykryty papą). Co istotne, powódka przyznawała, że pozwany wykonał prace polegające na wywozie złomu samochodem S., dokonaniu rozbiórki izolacji z kabli i rozbiórki cewek transformatora w celu pozyskania metali kolorowych, załadunku złomu przy użyciu koparki F., demontażu eternitu (dachu budynku E), demontażu torowiska o długości 1 km, demontażu wypalarki, demontażu kotłowni i bramy, demontażu centralnego ogrzewania, ale jednocześnie twierdziła, że prace te wchodziły w przedmiot umowy stron z 27 sierpnia 2018 r., co okazało się twierdzeniem chybionym. Zatem te prace wykonane przez pozwanego zdaniem sądu należało uznać za roboty dodatkowe (nie objęte umową stron z 27.8.2018 r.).

Dalej sąd wskazał, że wykazanie, jakie prace wchodziły w zakres przedmiotu umowy 27 sierpnia 2018 r. w okolicznościach niniejszej sprawy obciążało przede wszystkim pozwanego. Pozwany zdaniem sądu, nie sprostał temu zadaniu. Bezspornie w niniejszej sprawie brak jest protokołów odbioru robót, czy też jakiegokolwiek innego dokumentowania stanu zaawansowania wykonywanych przez pozwanego robót. Dodatkowo zachodziła sprzeczność dziennika budowy z zeznaniami świadków, twierdzeniami pozwanego, a nawet powódki. Zwracał na to uwagę biegły sądowy w wykonanej w sprawie opinii. Wszystkie te braki dowodowe obciążały pozwanego, a zatem pozwany nie zdołał wykazać, w jakim zakresie faktycznie wykonał prace objęte umową stron. Jednakże nie można przy tym tracić z pola widzenia, że powódka wskazywała, jakie prace objęte umową z dnia 27 sierpnia 2018 r. pozwany wykonał na jej rzecz (pismo z dnia 7 października 2020 r. – k. 335). Zatem w zakresie wskazanym przez powódkę należało – na podstawie art. 229 kpc – uznać za przyznane wykonanie przez pozwanego prac objętych umową stron z dnia 27 sierpnia 2018 r. W konsekwencji Sąd, rozstrzygając niniejszą sprawę, przyjął, że na dzień rozwiązania umowy stron z dnia 27 sierpnia 2018 r. stan zaawansowania robót wykonanych przez pozwanego na rzecz spółki i objętych umową stron z dnia 27 sierpnia 2018 r. kształtował się tak, jak to deklarowała powódka.

W oparciu o te deklaracje powódki biegły sądowy w pełni przydatnej dla rozstrzygnięcia sprawy opinii wyliczył, że zaawansowanie prac pozwanego na rzecz powódki na 19.11.2018 r. wynosiło 36,91 %, co -uwzględniając ryczałtowo ustaloną wartość przedmiotu umowy- daje wartość zrealizowanych prac na poziomie 221.460 zł. Tymczasem pozwany – co bezspornie- otrzymał od powódki tytułem wynagrodzenia łącznie kwotę wyższą, tj. 265.000 zł. Zatem pozwany winien zwrócić powódce nadpłaconą kwotę 43.550 zł.

Skoro pismo procesowe zawierające rozszerzenie pozwu o domaganie się przez powódkę zwrotu nadpłaconego pozwanemu wynagrodzenia doręczono pozwanemu 19 sierpnia 2019 r., uznać należało, że pozwany w spełnieniu tego świadczenia pozostawał w opóźnieniu na rzecz powódki od 20 sierpnia 2019 r. (art. 455 kc).

W konsekwencji Sąd stanął na stanowisku, że powódka wykazała swoje roszczenie jedynie w kwocie 43.550 zł z tytułu nadpłaconego pozwanemu wynagrodzenia, a odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia są powódce należne od 20 sierpnia 2019 r.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie od kwoty 43.550 zł Sąd orzekł na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 455 kc.

Natomiast w pozostałym zakresie powództwo jako bezzasadne podlegało oddaleniu (art. 483 kc, art. 632 kc w zw. z art. 647 kc).

O kosztach procesu z powództwa głównego Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 100 zd. 1 kpc. Z uwagi na częściowe uwzględnienie roszczenia powódki Sąd rozdzielił koszty procesu stosunkowo, stosowanie do części, w jakiej każda ze stron wygrała proces, obciążając nimi powódkę w 86%, a pozwanego w 14%.

Na koszty poniesione przez stronę powodową w wysokości 23.331,37 zł złożyły się następujące kwoty cząstkowe: 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa, opłata od pozwu w kwocie 8.250 zł, koszty związane z wydaniem opinii przez biegłego 1.964,37 zł, opłata od rozszerzonego powództwa w kwocie 7.700 zł oraz 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego – stawka ustalona w oparciu o § 2 pkt 6 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Na koszty poniesione w procesie z powództwa głównego przez stronę pozwaną w wysokości 7.521,68 zł złożyły się następujące kwoty cząstkowe: 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa, koszty związane z wydaniem opinii przez biegłego 2.104,68 zł oraz 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (§ 2 pkt 6 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych).

Łączny koszt procesu stron z powództwa głównego wyniósł 30.853,05 zł. Skoro powódka wygrała spór w 14 %, a pozwany w 86%, dokonując stosunkowego rozdzielenia kosztów, zasądzono od powódki na rzecz pozwanego kwotę 3.202,25 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Co do powództwa wzajemnego sąd uznał, że również ono zasługiwało jedynie na częściowe uwzględnienie.

Odnosząc się do roszczenia powoda wzajemnego z tytułu niedopłaty wynagrodzenia za prace wykonane w ramach umowy z 27 sierpnia 2018 r., stwierdzić należy, że powództwo to podlegało oddaleniu.

Jak już wskazał Sąd (w innej części uzasadnienia), powód wzajemny wykonał na rzecz pozwanej wzajemnie 36,91 % prac objętych umową z 27 sierpnia 2018 r., co uwzględniając ryczałtową wysokość wynagrodzenia za wykonanie całości przedmiotu umowy, daje wartość 221.460 zł. Tymczasem powód wzajemny bezspornie otrzymał od pozwanej wzajemnie spółki kwotę 265.000,00 zł tytułem wynagrodzenia za wykonane prace. Zatem w realiach niniejszej sprawy uznać należało, że pozwana wzajemnie nadpłaciła kwotę 43.550 zł za prace wykonane na jej rzecz przez powoda wzajemnego.

Odnosząc się następnie do roszczenia o zapłatę za roboty dodatkowe wykonane przez powoda wzajemnego na rzecz pozwanej wzajemnie, należy wskazać, iż konstrukcja wynagrodzenia ryczałtowego nie wyklucza żądania przez przyjmującego zamówienie wynagrodzenia za prace nieobjęte umową. Zdarza się też niekiedy, że dochodzi do wykonania stanowiących korzyść majątkową dla zamawiającego prac dodatkowych bez dokonania przez strony stosownej zmiany umowy. W takich wypadkach przyjmuje się, że dopuszczalne jest żądanie przez przyjmującego zamówienie zapłaty za wykonane roboty na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Wykonawca może żądać na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu - mimo ustalenia w umowie o roboty budowlane wynagrodzenia ryczałtowego - równowartości robót dodatkowych, nieobjętych umową (por. wyrok Sądu Najwyższego

z 9.10.2014 r., I CSK 568/13, LEX nr 1541043, tak też wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 2.07.2020 r., I AGa 105/19, LEX nr 3164490).

Zatem podstawę roszczeń powoda wzajemnego o zapłatę równowartości wykonanych dodatkowo (poza umową) prac stanowiły przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, w szczególności art. 410 kc w zw. z art. 405 kc (condictio sine causa, por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017 r. w sprawie V CSK 351/16, LEX nr 2278328 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r. w sprawie II CSK 261/18, LEX nr 2570515, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 8.04.2021 r., I AGa 6/20, LEX nr 3184428).

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w niniejszej sprawie wynika, że powód wzajemny wykonał na rzecz (...) sp. z o.o. prace dodatkowe (roboty dodatkowe) polegające na wywozie złomu samochodem S., dokonaniu rozbiórki izolacji z kabli i rozbiórki cewek transformatora w celu pozyskania metali kolorowych, załadunku złomu przy użyciu koparki F., demontażu eternitu (dachu budynku (...)), demontażu torowiska o długości 1 km, demontażu wypalarki, demontażu kotłowni i bramy, demontażu centralnego ogrzewania (na co Sąd szerzej wskazywał w innym miejscu uzasadnienia). Pozwana wzajemnie nie kwestionowała samego faktu wykonania tych robót.

Jak wynika z w pełni przydatnej dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy opinii biegłego (którego wyliczeń strony nie kwestionowały), łączna wartość prac dodatkowych wykonanych przez firmę (...) na rzecz spółki wyniosła 110.866,42 zł.

Zatem uznać należało, że powód wzajemny wykazał swoje roszczenie jedynie co do kwoty 110.866,42 zł. Przy czym pismem z dnia 8 marca 2019 r. (k. 194 w zw. z k. 200) wezwał pozwaną wzajemnie skutecznie do zapłaty z tytułu robót dodatkowych polegających na dokonaniu rozbiórki izolacji z kabli i rozbiórki cewek transformatora w celu pozyskania metali kolorowych, załadunku złomu przy użyciu koparki F., demontażu eternitu (dachu budynku E) demontażu wypalarki (wartość tych prac według wyliczeń biegłego wynosiła 77.966,30 zł). Jednak nie sposób uznać za skuteczne wezwanie do zapłaty za demontaż torowiska, bowiem powód wzajemny nie określił kwoty, jaką za te prace winna zapłacić pozwana wzajemnie. Termin do zapłaty określony w przedmiotowym wezwaniu upłynął bezskutecznie 22 marca 2019 r. Zatem od 23 marca 2019 r. powodowi wzajemnemu należne są ustawowe odsetki (bowiem takich powód wzajemny żądał, a nie odsetek ustawowych za opóźnienie) w zapłacie kwoty 77.966,30 zł.

Natomiast w zakresie kwoty 32.900,12 zł odsetki ustawowe są należne powodowi wzajemnemu od pozwanej wzajemnie dopiero od 25 lipca 2019 r. czyli od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu wzajemnego (dopiero doręczenie pozwu wzajemnego można uznać za skuteczne wezwanie pozwanego wzajemnego do zapłaty ww. kwoty – art. 455 kc).

Podsumowując: powód wzajemny zdołał wykazać swoje roszczenie jedynie co do kwoty 110.866,42 zł wraz z ustawowymi odsetkami:

- a) od kwoty 77.966,30 zł od 23 marca 2019 r. do dnia zapłaty;
- b) od kwoty 32.900,12 zł od 25 lipca 2019 r. do dnia zapłaty.

W związku z tym orzeczono jak w pkt. 4 wyroku (art. 410 kc). O odsetkach ustawowych za od ww. kwot Sąd orzekł na podstawie art. 359 kc w zw. z art. 455 kc.

Natomiast w pozostałej części powództwo wzajemne jako bezzasadne podlegało oddaleniu – o czym orzeczono w pkt 5 wyroku.

O kosztach procesu w zakresie powództwa wzajemnego Sąd rozstrzygnął w pkt 6 wyroku na podstawie art. 100 zd. 1 kpc. Z uwagi na częściowe uwzględnienie roszczenia powoda wzajemnego Sąd rozdzielił koszty procesu stosunkowo, stosownie do części, w jakiej każda ze stron wygrała proces, obciążając nimi powoda wzajemnego w 70 % i pozwaną wzajemnie w 30%.

Na koszty poniesione przez powoda wzajemnego w wysokości 29.068 zł złożyły się następujące kwoty częściowe: opłata od pozwu wzajemnego w kwocie 18.268 zł oraz 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego ustalonych w oparciu o § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Na koszty poniesione przez pozwaną wzajemnie w wysokości 12.904,68 zł złożyły się następujące kwoty częściowe: koszty związane z wydaniem opinii przez biegłego 2.104,68 zł oraz 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (§ 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).

Łączny koszt procesu stron wyniósł 41.972,68 zł. Skoro powód wzajemny wygrał spór w 30 %, a pozwana wzajemnie w 70 %, dokonując stosunkowego rozdzielenia kosztów, zasądzono od powoda wzajemnego na rzecz pozwanej wzajemnie kwotę 312,88 zł.

W pkt 7 wyroku Sąd orzekł o tymczasowo wyłożonych kosztach sądowych w kwocie 727,15 zł (koszt stawienia świadka zawnioskowanego przez stronę powodową- k. 227 akt) na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 100 k.p.c. Sąd nakazał ściągnąć powyższe koszty od powódki (pозwanej wzajemnie).

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany (powód wzajemny). Apelacja powoda (pozwanego wzajemnego została prawomocnie odrzucona).

Pozwany (powód wzajemny) zaskarżył wyrok w części w zakresie rozstrzygnięcia co do powództwa głównego, tj. co do pkt 1 Wyroku zasądzającego od Pozwanego na rzecz Powoda kwotę 43 540,00 zł, a także w części w zakresie rozstrzygnięcia co do powództwa wzajemnego, tj. co do pkt 5 w części, w której Sąd I Instancji oddalił powództwo wzajemne Pozwanego (powoda wzajemnego) co do kwoty 39 800,00 zł, a także w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu w zakresie powództwa głównego i wzajemnego, tj. co do punktu 3 i 6 sentencji.

Skarżący zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, oraz newszechstronnej oceny dowodów polegającej na przyjęciu, że Pozwany (powód wzajemny) wykonał na dzień rozwiązania zawartej między Stronami umowy z dnia 27 sierpnia 2018 r. nr (...) („Umowa nr (...)"), tj. do dnia 19 listopada 2018 r., prace w zakresie objętym umową stron w zakresie zaledwie 36,91%, oraz poczynienie tego rodzaju ustaleń w oparciu o zakres prac wykonanych prac wskazany przez Powoda (wg wariantu opinii uzupełniającej biegłego bazującej na zakresie wskazanym przez Powoda (pozwanego wzajemnego)), podczas gdy prawidłowa, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocena dowodów winna była doprowadzić Sąd I Instancji do przekonania, że na dzień 19 listopada 2018 r. Pozwany (powód wzajemny) wykonał Umowę nr (...) co najmniej w 50,80%, a zasadne było posłużenie się w tym zakresie wariantem opinii uzupełniającej bazującym na zakresie prac wykonanych według deklaracji Pozwanego (powoda wzajemnego), a w konsekwencji przyjęcie, że dokonana przez powoda (pozwanego wzajemnego) na rzecz Pozwanego (powoda wzajemnego) wpłata w wykonaniu Umowy nr i w wysokości 265 000,00 zł obejmowała nadpłatę w wysokości 43 540,00 zł, a powództwo wzajemne podlegało tym samym oddaleniu w części, w której Pozwany (powód wzajemny) żądał zasądzenia na swoją rzecz nieuiszczonego w całości wynagrodzenia w wykonaniu Umowy nr (...), mając na uwadze stopień realizacji prac na dzień 19 listopada 2018 r., podczas gdy w razie dokonania prawidłowego ustalenia zakresu realizacji prac i przyjęcia, że Pozwany (powód wzajemny) wykonał te prace co najmniej w zakresie 50,80%, Sąd I Instancji powinien był oddalić powództwo główne w całości i zasądzić dodatkowo od Powoda (pozwanego wzajemnego) na rzecz Pozwanego (powoda wzajemnego) kwotę 39 800 zł tytułem pozostałego do zapłaty w wykonaniu Umowy nr (...) wynagrodzenia należnego Pozwanemu (powodowi wzajemnemu), z uwagi na zakres realizacji prac przewidzianych Umową nr (...) na dzień 19 listopada 2018 r.,

2. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, oraz niewszechstronnej oceny dowodów polegającej na uznaniu zeznań świadków L. N., M. T. i Ł. M. za nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy w zakresie, w jakim osoby te wskazywały na dokonanie rozbiórki konkretnych budynków, podczas gdy prawidłowa, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocena tych dowodów winna była doprowadzić Sąd I Instancji, że zeznania te wykazują pełną przydatność dla rozstrzygnięcia sprawy, w przedmiotowym zakresie, a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych polegających na przyjęciu, że Pozwany (powód wzajemny) wykonał na dzień rozwiązania zawartej między Stronami Umowy nr (...), tj. na dzień 19 listopada 2018 r., prace w zakresie objętym umową stron w zakresie zaledwie 36,91%, oraz poczynienie tego rodzaju ustaleń faktycznych w oparciu o zakres prac wskazany przez Powoda (wg wariantu opinii uzupełniającej biegłego bazującej na zakresie wskazanym przez Powoda (pozwanego wzajemnego)), podczas gdy prawidłowa, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocena dowodów winna była doprowadzić Sąd I Instancji do przekonania, że na dzień 19 listopada 2018 r. Pozwany (powód wzajemny) wykonał Umowę nr (...) co najmniej w 50,80%, a zasadne było posłużenie się wariantem opinii uzupełniającej bazującym na zakresie wykonanych na ten dzień prac według deklaracji Pozwanego (powoda wzajemnego),

3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, oraz niewszechstronnej oceny dowodów polegającej na zakwestionowaniu pełnej wiarygodności i mocy dowodowej dowodu z przesłuchania Pozwanego (powoda wzajemnego), podczas gdy brak jest jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania pełnej wiarygodności i mocy dowodowej ww. zeznań, a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych polegających na przyjęciu, że Pozwany (powód wzajemny) wykonał na dzień rozwiązania zawartej między Stronami Umowy nr (...), tj. 19 listopada 2018 r., prace w zakresie objętym umową stron w zakresie zaledwie 36,91%, oraz poczynienie tego rodzaju ustaleń w oparciu o zakres prac wskazany przez Powoda (wg wariantu opinii uzupełniającej biegłego bazującej na zakresie wskazanym przez Powoda (pozwanego wzajemnego)), podczas gdy prawidłowa, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocena dowodów winna była doprowadzić Sąd I Instancji do przekonania, że na dzień 19 listopada 2018 r. Pozwany (powód wzajemny) wykonał Umowę nr (...) co najmniej w 50,80%, a zasadne było posłużenie się wariantem opinii uzupełniającej bazującym na zakresie wykonanych na ten dzień prac według deklaracji Pozwanego (powoda wzajemnego),

4. z najdalej idącej ostrożności procesowej, naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, oraz niewszechstronnej oceny dowodów polegającej na nieprzyjęciu (nieustaleniu), że Pozwany nie wiedział, że świadcząc na rzecz Pozwanego (powoda wzajemnego) w wykonaniu Umowy nr (...) kwotę 265 000,00 zł dokonał on nadpłaty w wysokości 43 540,00 zł, ponad kwotę wynagrodzenia, która przysługiwałaby Pozwanego (powodowie wzajemnemu) zgodnie z Umową nr (...) mając na uwadze zakres realizacji Umowy nr (...) na dzień 19 listopada 2018 r., podczas gdy prawidłowa, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, oraz wszechstronna ocena dowodów winna była doprowadzić Sąd I Instancji, że Powód (pozwany wzajemny) miał (musiał mieć) świadomość świadczenia na rzecz Powoda ponad zakres zrealizowanych prac, a więc świadomość dokonywania płatności, do których nie był zobowiązany,

5. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 411 pkt 1 i 4 k.c., poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji zasądzenie od Pozwanego (powoda wzajemnego) na rzecz Powoda (pozwanego wzajemnego) kwoty 43 540,00 zł tytułem uiszczonej rzekomo przez Powoda (pozwanego wzajemnego) w wykonaniu Umowy nr (...) nadpłaty, podczas gdy Sąd I Instancji powinien był zastosować ten przepis i uznać, że Powód (pozwany wzajemny) nie może żądać od Pozwanego (powoda wzajemnego) ewentualnej nadpłaty w wykonaniu Umowy nr (...),

6. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 231 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie i nieustalenie w drodze domniemań faktycznych, że wobec dokonania przez pozwanego wpłat w wysokości 265.000 zł na dzień 19 listopada 2018 r., wpłaty te odpowiadały zakresowi realizacji prac na dzień 19 listopada 2018 r., co winno było doprowadzić Sąd I Instancji do przekonania, że Pozwany (powód wzajemny) wykonał prace objęte Umową nr (...) co najmniej w zakresie 44,10%/

7. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 231 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie i nieustalenie w drodze domniemań faktycznych, że wobec niezgłoszenia przez Pozwanego zastrzeżeń co do tempa realizacji prac, prace te przebiegały zgodnie z harmonogramem, a tym samym wykonane zostały na dzień 19 listopada 2018 r. co najmniej w zakresie 50,80%,

8. ewentualnie z najdalej idącej ostrożności procesowej w przypadku przyjęcia że Pozwany (powód wzajemny) nie wykazał prawdziwości swych twierdzeń dot. zakresu zrealizowanych w wykonaniu Umowy nr (...) prac na dzień 19 listopada 2018 r. ^ oraz uznania że ciężar wykazania tego faktu spoczywa po stronie Pozwanego (powoda wzajemnego), naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 322 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie i wymaganie od Pozwanego (powoda wzajemnego) ścisłego wykazania zakresu zrealizowanych prac, jak też % w jakim Umowa nr (...) została wykonana na dzień 19 listopada 2018 r., podczas gdy ścisłe udowodnienie wysokości żądania Pozwanego (powoda wzajemnego) było niemożliwe, względnie nader utrudnione, a podstawę prawną żądania Pozwanego (powoda wzajemnego) stanowiły przepisy dot. bezpodstawnego wzbogacenia, co uwzględnił również Sąd I Instancji, a tym samym zastosowanie art. 322 k.p.c. było możliwe i uzasadnione.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1) zmianę Wyroku poprzez:

a. oddalenie powództwa głównego w całości,

b. zasądzenie od Powoda (pozwanego wzajemnego) na rzecz Pozwanego (powoda wzajemnego) zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w zakresie sprawy z powództwa głównego,

c. zasądzenie od Powoda (pozwanego wzajemnego) na rzecz Pozwanego (powoda wzajemnego) dodatkowo kwoty 39 800,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23 marca 2019 r. do dnia zapłaty, ponad zasądzoną w pkt 4 Wyroku kwotę 110 866,42 zł, tj. zasądzenie łącznie 150 666,42 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie:

- od kwoty 117 766,40 zł od dnia 23 marca 2019 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 32 900,12 zł od dnia 25 H. 2019 r, do dnia zapłaty,

d. zasądzenie od Powoda (pozwanego wzajemnego) na rzecz Pozwanego (powoda wzajemnego) zwrotu kosztów procesu w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w zakresie sprawy z powództwa wzajemnego,

2) zasądzenie od Powoda (pozwanego wzajemnego) na rzecz Pozwanego (powoda wzajemnego) zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w wysokości dwukrotności stawki minimalnej,

3) jedynie z najdalej idącej ostrożności procesowej, dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków:

- L. N. (zawiadomienie na adres: ul. (...), (...)-(...) P.)
- M. T. (zawiadomienie na adres: (...)/1, (...)-(...) C.)
- Ł. M. (zawiadomienie na adres: ul. (...), (...)-(...) C.)

i przeprowadzenie dowodu z ich przesłuchania na fakt robót wykonanych przez Pozwanego (powoda wzajemnego) na dzień 19 listopada 2018 r., w szczególności, że do rozebrania w tamtej chwili został jeszcze budynek (...), ale ze środka były wycięte wszystkie suwnice, słupy, nadto budynek biurowy oznaczony literą (...), a rozebrany był budynek (...), (...), (...), H, (...), K, (...), (...), (...), "o" i na pewno (...) i budynek (...), tj. zdjęta była cała górna ich część, a fundamenty

były pokłute i przygotowane do kruszenia, z budynku (...) klute i wyciągalne były już fundamenty, a w budynku (...) rozebrana góra, ale bez fundamentów", że przez pojęcie „rozbiórki” budynków w czasie składania zeznań w toku rozprawy z dnia 29 listopada 2019 r. świadek rozumiał rozebranie całej górnej części budynku z uwzględnieniem wstępnego rozkruszenia fundamentów na frakcje umożliwiające ich umieszczenie we wyspie kruszarki, dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej Biełego Sądowego M. G. na fakt % zrealizowanych prac na dzień 19 listopada 2018 r. w wykonaniu Umowy nr (...) przy przyjęciu założenia, że prace te były realizowane w sposób zgodny z harmonogramem, stanowiącym załącznik nr(...) do Umowy nr (...).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

W apelacji podniesiono zarzuty dotyczące naruszenia zarówno prawa procesowego, jak i materialnego. W pierwszej kolejności Sąd II instancji odniósł się do zarzutów dotyczących obrazy prawa procesowego, gdyż dopiero prawidłowo ustalony stan faktyczny stanowić może podstawę dla rozstrzygnięcia pozwu złożonego w niniejszej sprawie. Wskazać bowiem należy, iż prawidłowość zastosowania lub wykładni prawa materialnego może być właściwie oceniona jedynie na kanwie niewadliwie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Skuteczne, zatem zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy ustalony przez Sąd I instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1997 r. II CKN 60/97 - OSNC 1997/9/128). Powyższe rodzi konieczność rozpoznania w pierwszym rzędzie zmierzających do zakwestionowania stanu faktycznego zarzutów naruszenia prawa procesowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r. II CKN 18/97 - OSNC 1997/8/112).

Skarżący podniósł zarzut naruszenia art. 233 § 1 i 2 k.p.c. który nie zasługiwał na uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 233 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. (§ 1); sąd oceni na tej samej podstawie, jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez stronę dowodu lub przeszkodom stawianym przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu. (§ 2).

Swobodna ocena dowodów nie może być dowolna. Z tych względów przyjmuje się, że jej granice wyznaczone są przez kryteria: logiczne, ustawowe i ideologiczne (zob. wyr. SN z 12.2.2004 r., II UK 236/03, L.). Sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków poprawnych logicznie. Zastrzeżona dla sądu swobodna ocena dowodów nie opiera się na ilościowym porównaniu przedstawionych przez świadków i biegłych spostrzeżeń oraz wniosków, lecz na odpowiadającym zasadom logiki powiązaniu ujawnionych w postępowaniu dowodowym okoliczności w całość zgodną z doświadczeniem życiowym (wyr. SN z 20.3.1980 r., II URN 175/79, OSNC 1980, Nr 10, poz. 200). Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 KPC, choćby dowiedzione zostało, że z tego samego materiału dałoby się wysnuć również logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego wnioski odmienne (wyr. SN z 27.9.2002 r., IV CKN 1316/00, L.). Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (wyr. SN z 27.9.2002 r., II CKN 817/00, L.; wyr. SN z 16.12.2005 r., III CK 314/05, OwSG 2006, Nr 10, poz. 110).

Jednocześnie w myśl art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z niego wywodzi skutki prawne. Jest to podstawowa zasada, która obowiązuje w procesie cywilnym, a odstępstwo od niej możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy przepis szczególny tak stanowi.

Podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1, strona musi wykazać, jakich dowodów sąd nie ocenił lub ocenił wadliwie, jakie fakty pominął i jaki wpływ pominięcia faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia (por. wyrok SN z 5 września 2002 r., II CKN 916/00, LexPolonica nr 376856)

Tylko ocena rażąco błędna lub oczywiście sprzeczna z treścią materiału dowodowego, nieodpowiadająca zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, może czynić usprawiedliwionym zarzut naruszenia art. 233 § 1. k.p.c.

Skuteczne zgłoszenie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 nie może ograniczać się do wskazywania, że możliwe były inne wnioski odnośnie do faktów, lecz polega na wykazaniu, że wnioski wyprowadzone przez sąd orzekający w świetle zasad doświadczenia życiowego i budowy sylogizmów były niemożliwe (wyrok SN z 6 czerwca 2003 r., IV CK 274/02, LexPolonica nr 405198).

Zdaniem Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wystarczającym dla poczynienia ustaleń faktycznych mających wpływ na zastosowanie przepisów prawa materialnego. Zgromadzone w sprawie dowody poddał wszechstronnej, wnikliwej ocenie, ustalając prawidłowo stan faktyczny sprawy. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Okręgowy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przy uwzględnieniu podanych poniżej uwag, odpowiada wymogom stawianym przez przepis art. 233 § 1 k.p.c., uwzględnia cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i tym samym pozostaje pod ochroną wynikającą z powołanego przepisu. Nie nosi ona cech dowolności, odnosi się do przeprowadzonych w sprawie dowodów. W tym stanie rzeczy zarzuty pozwanego dotyczące naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługiwały na uwzględnienie.

W ramach tego zarzutu skarżący podniósł iż sąd sprzecznie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustalił, że do czasu opuszczenia przez pozwanego placu budowy wykonał on jedynie 36,91% prac objętych umową i, że w tym zakresie sąd oparł się na wersji przedstawionej przez powoda.

Zarzut ten jest nieuzasadniony.

Sąd apelacyjny podziela stanowisko Sądu I Instancji, że wykazanie, jakie prace wchodziły w zakres przedmiotu umowy 27 sierpnia 2018 r. w okolicznościach niniejszej sprawy obciążało przede wszystkim pozwanego. To M. K. z faktu wykonania określonych prac wywodził obowiązek zapłaty przez powódkę wynagrodzenia na swoją rzecz za prace objęte umową. Ogólną regułą stwarza tu art. 6 kc (ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne) i jako podstawowy przepis w tym przedmiocie stosowany w postępowaniu sądowym pozostaje w ścisłym związku i tłumaczony jest w powiązaniu z przepisami k.p.c. normującymi reguły dowodzenia. Zatem to pozwanego jako stronę, która podnosiła twierdzenie pozytywne (tj. wykonanie prac objętych umową stron) obciążał (z punktu widzenia logiki) obowiązek udowodnienia tegoż twierdzenia. Tymczasem M. K. nie sprostował temu zadaniu. Bezsprzecznie w niniejszej sprawie brak jest protokołów odbioru robót, czy też jakiegokolwiek innego dokumentowania stanu zaawansowania wykonywanych przez pozwanego robót. Dodatkowo zachodziła sprzeczność dziennika budowy z zeznaniami świadków, twierdzeniami pozwanego, a nawet powódki.

Zwracał na to uwagę biegły sądowy w wykonanej w sprawie opinii. Skoro więc pozwany nie zdołał wykazać, w jakim zakresie faktycznie wykonał prace objęte umową stron zasadnie rozstrzygając niniejszą sprawę, przyjął, że na dzień rozwiązania umowy stron z dnia 27 sierpnia 2018 r. stan zaawansowania robót wykonanych przez pozwanego na rzecz spółki i objętych umową stron z dnia 27 sierpnia 2018 r. kształtował się tak, jak to deklarowała powódka.

W oparciu o te deklaracje powódki biegły sądowy w pełni przydatnej dla rozstrzygnięcia sprawy opinii wyliczył, że zaawansowanie prac pozwanego na rzecz powódki na 19.11.2018 r. wynosiło 36,91 %, co -uwzględniając ryczałtowo ustaloną wartość przedmiotu umowy- daje wartość zrealizowanych prac na poziomie 221.460 zł. Tymczasem pozwany – co bezsporne- otrzymał od powódki tytułem wynagrodzenia łącznie kwotę wyższą, tj. 265.000 zł. Zatem pozwany winien zwrócić powódce nadpłaconą kwotę 43.550 zł.

Nieuzasadnione były również zarzuty polegające według skarżącego na naruszeniu przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, oraz niewszechstronnej oceny dowodów polegającej na uznaniu zeznań świadków L. N., M. T. i Ł. M. za nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy w zakresie, w jakim osoby te wskazywały na dokonanie rozbiórki konkretnych budynków oraz naruszeniu przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c., poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, oraz niewszechstronnej oceny dowodów polegającej na zakwestionowaniu pełnej wiarygodności i mocy dowodowej dowodu z przesłuchania Pozwanego (powoda wzajemnego),

Sąd dokonał bardzo szczegółowej analizy tych zeznań i w ocenie sądu nie budzi ona żadnych zastrzeżeń. Wbrew twierdzeniom skarżącego z zeznań świadków zawnioskowanych przez stronę pozwaną nie można z całą stanowczością wyciągnąć wniosków co do zakresu prac wykonanych przez pozwanego do czasu opuszczenia placu i w tym zakresie w pełni akceptuje ocenę tych zeznań wskazaną w uzasadnieniu sądu I Instancji.

W tym więc zakresie apelacja stanowi jedynie polemikę z prawidłowo dokonanymi ustaleniami sądu. Skarżący nie zdołał bowiem wykazać na czym polegało naruszenie przez sąd zasady swobodnej oceny dowodów, a uzasadnienie apelacji w tej części opiera na tych dowodach które sąd dla niego korzystne. Tymczasem jak wyżej wskazano skuteczne zgłoszenie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 nie może ograniczać się do wskazywania, że możliwe były inne wnioski odnośnie do faktów, lecz polega na wykazaniu, że wnioski wyprowadzone przez sąd orzekający w świetle zasad doświadczenia życiowego i budowy sylogizmów były niemożliwe.

Nieuzasadnione były również zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Zgodnie z art. 411 pkt.1 i 4 k.c. Nie można żądać zwrotu świadczenia:

- 1) jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej;
- 4) jeżeli świadczenie zostało spełnione, zanim wierzytelność stała się wymagalna.

W niniejszej sprawie żadna z tych okoliczności nie ma miejsca. W pierwszym punkcie reguła ta dotyczy wyłącznie przypadku nieistnienia zobowiązania (*condictio indebiti*). Przesłanką wyłączenia kondykcji jest tylko świadomość braku zobowiązania po stronie solvensa, która musi być tłumaczona w sposób ścisły, a więc jako wiedza o nieistnieniu obowiązku spełnienia świadczenia.

Z przyczyn oczywistych nie zachodzi również w niniejszej sprawie okoliczność z punktu 4 art. 411 k.c.

Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 231 k.p.c. i art. 322 k.p.c.

Zgodnie z art. 231 k.p.c. sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne).

Możliwość ustalenia faktów w sposób przewidziany w art. 231 wchodzi w rachubę tylko w razie braku bezpośrednich środków dowodowych i jest w istocie wnioskowaniem (rozumowaniem sądu orzekającego), u podstaw którego leży ustawowe domniemanie, pozwalające na oparcie ustaleń faktycznych na uznaniu za ustalone faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy – pod warunkiem że wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych w sposób niewątpliwy faktów (por. wyrok SN z 12.04.2001 r., II CKN 410/00, LEX nr 1168695, oraz wyrok SN z 13.04.2017 r., I UK 144/16, LEX nr 2312491).

Domniemanie faktyczne polega na tym, że sąd na podstawie ustalenia jednych faktów wnioskuje o istnieniu innych. Sąd ma w takim wypadku zupełną swobodę wnioskowania na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku postępowania dowodowego. Musi ono jednak być poprawne z punktu widzenia zasad logiki. Możliwe jest więc dokonanie ustalenia na podstawie domniemania faktycznego wtedy, gdy wniosek taki nasuwa się z pewnością lub ze

szczególnie dużą dozą prawdopodobieństwa, natomiast wniosek przeciwny nie ma w danych okolicznościach żadnego uzasadnienia bądź też jest wysoce mało prawdopodobny (wyrok SN z 2.02.2005 r., IV CK 459/04, M. Praw. (...), s. 181).

W niniejszej sprawie sąd przeprowadził na okoliczność zaawansowania prac dowody m.in. z zeznań stron, i swoje rozstrzygnięcie oparł na ocenie wiarygodności tych zeznań oraz na podstawie opinii biegłego.

Niezasadny był również zarzut naruszenia art. 322 k.p.c. według którego jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe, nader utrudnione lub oczywiście niecelowe, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Obecnie w orzecznictwie konsekwentnie wskazuje się na wyjątkowy charakter ius moderandi i wynikającą z tego konieczność ścisłej interpretacji przepisu art. 322 k.p.c. Sądy podkreślają, że rzeczona regulacja dotyczy ustalenia jedynie wysokości wymienionych w nim świadczeń, w tym wysokości poniesionej szkody, i tylko sytuacji, gdy przedłożenie dowodów na wskazaną okoliczność jest dla powoda obiektywnie niemożliwe lub nadmiernie utrudnione. Poglądy dotyczące „niemożliwości” w rozumieniu art. 322 k.p.c. subiektywnej należy uznać za odosobnione.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny apelację jako nieuzasadnioną oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108§ 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r w sprawie opłat za czynności adwokackie. (Dz.U. z 2015 poz 1800).

Ryszard Marchwicki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. Katarzyna Surazyńska